

MONITORUL OFICIAL

AL

ROMÂNIEI

Anul 184 (XXVIII) — Nr. 498

PARTEA I
LEGI, DECRETE, HOTĂRĂRI ȘI ALTE ACTE

Luni, 4 iulie 2016

SUMAR

<u>Nr.</u>	<u>Pagina</u>
DECIZII ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE	
Decizia nr. 278 din 10 mai 2016 referitoare la excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 9 lit. e) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 80/2013 privind taxele judiciare de timbru	2–3
Decizia nr. 279 din 10 mai 2016 referitoare la excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 3 alin. (1) și art. 7 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 80/2013 privind taxele judiciare de timbru	4–6
Decizia nr. 281 din 10 mai 2016 referitoare la excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 21 din Legea nr. 72/2013 privind măsurile pentru combaterea întârzierii în executarea obligațiilor de plată a unor sume de bani rezultând din contracte încheiate între profesioniști și între aceștia și autorități contractante	6–7
ACTE ALE ORGANELOR DE SPECIALITATE ALE ADMINISTRAȚIEI PUBLICE CENTRALE	
404/930/1.053. — Ordin al ministrului transportului, al ministrului finanțelor publice și al ministrului muncii, familiei, protecției sociale și persoanelor vârstnice pentru aprobarea bugetului de venituri și cheltuieli pe anul 2016 al Societății Comerciale „INFORMATICĂ FERROVIARĂ” — S.A., filiala Companiei Naționale de Căi Ferate „C.F.R.” — S.A.	8–10
ACTE ALE ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE	
Decizia nr. 12 din 16 mai 2016 (Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală)	10–16

DECIZII ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIA Nr. 278

din 10 mai 2016

referitoare la excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 9 lit. e) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 80/2013 privind taxele judiciare de timbru

Augustin Zegrean	— președinte
Valer Dorneanu	— judecător
Petre Lăzăroiu	— judecător
Mircea Ștefan Minea	— judecător
Daniel Marius Morar	— judecător
Mona-Maria Pivniceru	— judecător
Puskás Valentin Zoltán	— judecător
Simona-Maya Teodoroiu	— judecător
Ingrid Alina Tudora	— magistrat-asistent

Cu participarea reprezentantului Ministerului Public, procuror Luminița Nicolescu.

1. Pe rol se află soluționarea excepției de neconstituționalitate a prevederilor art. 9 lit. e) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 80/2013 privind taxele judiciare de timbru, excepție ridicată de Iulia Vucmanovici în Dosarul nr. 19.428/212/2015/a1 al Judecătoriei Constanța — Secția civilă. Excepția de neconstituționalitate formează obiectul Dosarului Curții Constituționale nr. 1.471D/2015.

2. La apelul nominal lipsesc părțile, față de care procedura de citare a fost legal îndeplinită.

3. Cauza fiind în stare de judecată, președintele acordă cuvântul reprezentantului Ministerului Public, care pune concluzii de respingere, ca neîntemeiată, a excepției de neconstituționalitate, sens în care invocă jurisprudența în materie a Curții Constituționale.

CURTEA,

având în vedere actele și lucrările dosarului, constată următoarele:

4. Prin Încheierea nr. 12.038 din 9 septembrie 2015, pronunțată în Dosarul nr. 19.428/212/2015/a1, **Judecătoria Constanța — Secția civilă a sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 9 lit. e) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 80/2013 privind taxele judiciare de timbru.** Excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de Iulia Vucmanovici într-o cauză având ca obiect cererea de reexaminare a unei amenzi judiciare.

5. În motivarea excepției de neconstituționalitate, autoarea acesteia susține că prevederile art. 9 lit. e) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 80/2013 contravin principiului legalității, consacrat de prevederile art. 1 alin. (5) din Constituție, întrucât instituirea unei taxe de timbru aferente cererii de reexaminare nu se justifică din perspectiva scopurilor afirmate în cuprinsul preambulului ordonanței de urgență menționate, ci, dimpotrivă, această taxă aduce o limitare și o încălcare a garanțiilor procedurale acordate părților pentru asigurarea unui proces echitabil.

6. De asemenea apreciază că „reglementarea unilaterală, doar a obligației pozitive a cetățeanului, de achitare a taxei pentru soluționarea cererii sale de reexaminare, nu și a similarei obligații a statului de restituire a taxei în caz de admitere a cererii de reexaminare a petentului, are efecte asupra patrimoniului cetățeanului și, implicit, asupra dreptului său de proprietate, într-un mod neconstituțional”. Prin urmare, „această integrală suportare a efortului bugetar necesar pentru exercitarea unui drept legal are efecte asupra nivelului de trai al cetățeanului, care încetează a mai fi decent.”

7. **Judecătoria Constanța — Secția civilă** apreciază că excepția de neconstituționalitate este neîntemeiată. Cu privire la textul de lege criticat care vizează, în fapt, obligația de achitare a unei taxe judiciare de timbru, instanța de judecată reține ca fiind relevantă atât jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, [în acest sens, invocând Hotărârea din 28 mai 1985, pronunțată în Cauza *Ashingdane împotriva Regatului Unit al Marii Britanii*, precum și Hotărârea din 19 iunie 2001, pronunțată în Cauza *Kreuz împotriva Poloniei*], cât și jurisprudența Curții Constituționale, prin care s-a statuat că o caracteristică a principiului liberului acces la justiție este aceea că acesta nu este un drept absolut. Raportat la cauza de față, instanța de judecată apreciază că o taxă judiciară de timbru în cuantum de 20 de lei nu poate fi considerată ca având caracter împovărător, de natură a afecta justițiabilul din punct de vedere financiar, astfel încât nu se poate vorbi despre o restricționare a accesului la justiție și nici de îngrădirea dreptului de proprietate privată sau a dreptului la un nivel de trai decent.

8. Potrivit prevederilor art. 30 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, încheierea de sesizare a fost comunicată președinților celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului și Avocatului Poporului, pentru a-și exprima punctele de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

9. **Guvernul** apreciază că excepția de neconstituționalitate este neîntemeiată. În acest sens invocă jurisprudența în materie a Curții Constituționale, concretizată, spre exemplu, prin Decizia nr. 675 din 13 noiembrie 2014.

10. **Avocatul Poporului**, invocând jurisprudența în materie a instanței de contencios constituțional, consideră că prevederile art. 9 lit. e) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 80/2013 sunt constituționale.

11. **Președinții celor două Camere ale Parlamentului** nu au comunicat punctele lor de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

CURTEA,

examinând încheierea de sesizare, punctul de vedere al Guvernului și Avocatului Poporului, raportul întocmit de judecătorul-raportor, concluziile procurorului, dispozițiile legale criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr. 47/1992, reține următoarele:

12. Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art. 146 lit. d) din Constituție, precum și ale art. 1 alin. (2), ale art. 2, 3, 10 și 29 din Legea nr. 47/1992, să soluționeze excepția de neconstituționalitate.

13. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie prevederile art. 9 lit. e) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 80/2013 privind taxele judiciare de timbru, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 392 din 29 iunie 2013, prevederi care au următorul conținut: „*Următoarele cereri formulate în cursul procesului sau în legătură cu un proces se taxează astfel: [...]*”

e) *cereri de reexaminare împotriva încheierii prin care au fost stabilite amenzile judiciare și despăgubirile, potrivit art. 190 din Codul de procedură civilă — 20 lei;*”

14. În susținerea neconstituționalității acestor prevederi, autoarea excepției invocă încălcarea dispozițiilor constituționale ale art. 1 alin. (5) care consacră principiul legalității, art. 21 privind accesul liber la justiție, art. 44 referitor la dreptul de proprietate privată și celor ale art. 47 privind nivelul de trai.

15. Examinând excepția de neconstituționalitate, Curtea reține că prevederile art. 9 lit. e) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 80/2013 au mai făcut obiect al controlului de constituționalitate din perspectiva unor critici similare. În acest sens este Decizia nr. 661 din 15 octombrie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 873 din 23 noiembrie 2015, și Decizia nr. 675 din 13 noiembrie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 912 din 15 decembrie 2014, prin care Curtea a constatat constituționalitatea soluției legislative criticate.

16. Curtea reține, astfel, că nu se poate pune problema unui quantum împovărător al taxei judiciare de timbru, acesta fiind unul rezonabil, în quantum fix de 20 de lei, care nu poate fi apreciat de natură a afecta justițiabilul din punct de vedere financiar, așa încât nu se poate vorbi despre o restricționare a accesului la justiție prin instituirea acestei taxe fixe și nici de o încălcare a dreptului la un nivel de trai decent sau a dreptului de proprietate privată.

17. De altfel, referitor la problema instituirii taxelor judiciare de timbru, Curtea Constituțională s-a pronunțat de nenumărate ori, exemplu fiind Decizia nr. 943 din 19 decembrie 2006, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 62 din 25 ianuarie 2007, prin care s-a statuat că accesul la justiție nu

presupune gratuitatea actului de justiție și nici, implicit, realizarea unor drepturi pe cale judecătorească în mod gratuit. În cadrul mecanismului statului, funcția de restabilire a ordinii de drept, ce se realizează de către autoritatea judecătorească, este de fapt un serviciu public ale cărui costuri sunt suportate de la bugetul de stat. În consecință, legiuitorul este îndreptățit să instituie taxe judiciare de timbru pentru a nu se afecta bugetul de stat prin costurile procedurii judiciare deschise de părțile aflate în litigiu.

18. De asemenea, prin Decizia nr. 112 din 24 februarie 2005, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 314 din 14 aprilie 2005, spre exemplu, Curtea a reținut că art. 21 din Constituție nu instituie nicio interdicție cu privire la taxele în justiție, fiind legal și normal ca justițiabilii care trag un folos nemijlocit din activitatea desfășurată de autoritățile judecătorești să contribuie la acoperirea cheltuielilor acestora. Mai mult, în virtutea dispozițiilor constituționale ale art. 56 alin. (1), potrivit cărora „*Cetățenii au obligația să contribuie, prin impozite și prin taxe, la cheltuielile publice*”, a arătat Curtea, plata taxelor și a impozitelor reprezintă o obligație constituțională a cetățenilor.

19. În același sens este, de altfel, și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, în care s-a statuat că o caracteristică a principiului liberului acces la justiție este aceea că nu este un drept absolut (Hotărârea din 28 mai 1985, pronunțată în Cauza *Ashingdane împotriva Regatului Unit al Marii Britanii*). Astfel, acest drept care cere, prin însăși natura sa, o reglementare din partea statului poate fi subiectul unor limitări, atât timp cât nu este atinsă însăși substanța sa. De asemenea, în Hotărârea din 19 iunie 2001, pronunțată în Cauza *Kreuz împotriva Poloniei*, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reținut că, în conformitate cu principiile care se degajă din jurisprudența sa, ea nu a respins niciodată ideea de impunere a unor restricții financiare cu privire la accesul unei persoane la justiție, tocmai în interesul unei bune administrări a justiției. Prin urmare, plata taxelor judiciare de timbru fiind o condiție legală pentru începerea proceselor civile, obligația la plata anticipată a acestor taxe (în unele cazuri până la un termen ulterior, stabilit de instanța judecătorească) este justificată, ca și sancțiunea anulării acțiunii sau cererii, în caz de neplată a acestora (a se vedea, spre exemplu, Decizia nr. 155 din 17 martie 2005, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 387 din 9 mai 2005).

20. Pentru considerentele expuse mai sus, în temeiul art. 146 lit. d) și al art. 147 alin. (4) din Constituție, precum și al art. 1—3, al art. 11 alin. (1) lit. A.d) și al art. 29 din Legea nr. 47/1992, cu unanimitate de voturi,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

DECIDE:

Respinge, ca neîntemeiată, excepția de neconstituționalitate ridicată de Iulia Vucmanovici în Dosarul nr. 19.428/212/2015/a1 al Judecătoriei Constanța — Secția civilă și constată că prevederile art. 9 lit. e) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 80/2013 privind taxele judiciare de timbru sunt constituționale în raport cu criticile formulate.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică Judecătoriei Constanța — Secția civilă și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Pronunțată în ședința din data de 10 mai 2016.

PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE
AUGUSTIN ZEGREAN

Magistrat-asistent,
Ingrid Alina Tudora

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIA Nr. 279

din 10 mai 2016

referitoare la excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 3 alin. (1) și art. 7 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 80/2013 privind taxele judiciare de timbru

Augustin Zegrean	— președinte
Valer Dorneanu	— judecător
Petre Lăzăroiu	— judecător
Mircea Ștefan Minea	— judecător
Daniel Marius Morar	— judecător
Mona-Maria Pivniceru	— judecător
Puskás Valentin Zoltán	— judecător
Simona-Maya Teodoroiu	— judecător
Ingrid Alina Tudora	— magistrat-asistent

Cu participarea reprezentantului Ministerului Public, procuror Luminița Nicolescu.

1. Pe rol se află soluționarea excepției de neconstituționalitate a prevederilor art. 3 alin. (1) și art. 7 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 80/2013 privind taxele judiciare de timbru, excepție ridicată de Ramona Mihaela Viczian, personal și în calitate de reprezentant legal al minorilor Rareș Patric Viczian, Carla Beatrice Viczian și Pavel Adrian Viczian, în Dosarul nr. 457/108/2015 al Tribunalului Arad — Secția I civilă. Excepția de neconstituționalitate formează obiectul Dosarului Curții Constituționale nr. 1.479D/2015.

2. La apelul nominal lipsesc părțile, față de care procedura de citare a fost legal îndeplinită.

3. Cauza fiind în stare de judecată, președintele acordă cuvântul reprezentantului Ministerului Public, care pune concluzii de respingere, ca neîntemeiată, a excepției de neconstituționalitate, sens în care invocă jurisprudența în materie a Curții Constituționale.

CURTEA,

având în vedere actele și lucrările dosarului, constată următoarele:

4. Prin Încheierea din 6 octombrie 2015, pronunțată în Dosarul nr. 457/108/2015, **Tribunalul Arad — Secția I civilă a sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 3 alin. (1) și art. 7 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 80/2013 privind taxele judiciare de timbru**. Excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de Ramona Mihaela Viczian, personal și în calitate de reprezentant legal al minorilor Rareș Patric Viczian, Carla Beatrice Viczian și Pavel Adrian Viczian, într-o cauză având ca obiect o acțiune în răspundere delictuală.

5. În motivarea excepției de neconstituționalitate autoarea acesteia susține, în esență, că „în orice acțiune în care este vorba despre încălcarea oricărui drept al personalității (drept nepatrimonial), drept pentru a cărui apărare/reparare se solicită stabilirea și acordarea de despăgubiri sub forma unei sume de bani cu titlu de daune morale, nu se datorează taxă judiciară de timbru, sau, *in extremis*, se va datora o taxă judiciară în sumă fixă de 100 RON.” Altfel spus, în opinia acesteia, „nicio acțiune în stabilirea și acordarea daunelor morale pentru atingeri aduse oricărui drept al personalității nu

va putea fi supusă incidenței dispozițiilor art. 3 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 80/2013, cu a sa taxă variabilă, calculată în funcție de suma solicitată cu titlu de daune morale.”

6. În acest context, autoarea excepției susține că „atingerea/încălcarea/vătămarea adusă onoarei, demnității sau reputației unei persoane fizice se poate realiza printr-o paletă aproape infinită de fapte, nu doar prin proferarea de expresii insultătoare, calomnii ori denigrări.” Arată, astfel, că onoarea, demnitatea, reputația nu sunt altceva decât drepturi ale personalității, sens în care face trimitere la art. 58 din Noul cod civil, care consacră drepturile personalității, printre acestea fiind dreptul la viață, la sănătate, la integritate fizică și psihică, la demnitate, la propria imagine sau la respectarea vieții private.

7. Prin urmare, autoarea excepției apreciază că „art. 7 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 80/2013 este neconstituțional în măsura în care privește/vizează/acoperă exclusiv dreptul la onoare, demnitate sau reputație, cu excluderea tuturor celorlalte drepturi ale personalității, unele din aceste drepturi infinit mai importante (ca de exemplu, dreptul la viață, la integritate fizică și psihică etc.). Susține, totodată, că art. 3 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 80/2013 este neconstituțional în măsura în care impune o taxă judiciară de timbru variabilă, în funcție de quantumul daunelor morale solicitate, pentru atingerile tuturor celorlalte drepturi ale personalității, altele decât dreptul la onoare, demnitate și reputație.

8. **Tribunalul Arad — Secția I civilă** opinează în sensul respingerii, ca neîntemeiată, a excepției de neconstituționalitate. În acest sens invocă jurisprudența în materie a Curții Constituționale, precum și a Curții Europene a Drepturilor Omului, respectiv Hotărârea din 28 mai 1985, pronunțată în Cauza *Ashingdane împotriva Regatului Unit al Marii Britanii*. Totodată, arată că legiuitorul a instituit, prin art. 42 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 80/2013, posibilitatea instanței de a acorda scutiri, reduceri, eșalonări sau amânări pentru plata taxelor judiciare de timbru, în situațiile în care partea nu poate face față cheltuielilor unui proces din cauza lipsei mijloacelor materiale.

9. Potrivit prevederilor art. 30 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, încheierea de sesizare a fost comunicată președinților celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului și Avocatului Poporului, pentru a-și exprima punctele de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

10. **Guvernul** apreciază că excepția de neconstituționalitate este neîntemeiată. În acest sens invocă jurisprudența în materie a Curții Constituționale, exemplu fiind Decizia nr. 112 din 24 februarie 2005, prin care s-a statuat că dispozițiile art. 21 din Constituție nu instituie nicio interdicție cu privire la taxele în justiție, fiind legal și normal ca justițiabilii care trag un folos nemijlocit din activitatea desfășurată de autoritățile judecătorești să contribuie la acoperirea cheltuielilor acestora. Mai mult, în virtutea dispozițiilor constituționale ale art. 56 alin. (1), potrivit cărora „*Cetățenii au obligația să contribuie, prin impozite și prin taxe, la cheltuielile publice*”, a arătat Curtea, plata taxelor și a

impozitelor reprezintă o obligație constituțională a cetățenilor. S-a reținut, de asemenea, că echivalentul taxelor judiciare de timbru este integrat în valoarea cheltuielilor stabilite de instanța de judecată prin hotărârea pe care o pronunță în cauză, plata acestora revenind părții care cade în pretenții.

11. De asemenea, referitor la constituționalitatea art. 7 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 80/2013, arată că prin Decizia nr. 388 din 26 iunie 2014, Curtea a constatat că soluția legislativă actuală este justificată atât timp cât legiuitorul optează, în ipoteza despăgubirilor pentru daunele morale aduse onoarei, demnității sau reputației unei persoane fizice, pentru sistemul unei taxe fixe și nu la valoare.

12. **Avocatul Poporului** consideră că excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 3 alin. (1) și art. 7 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 80/2013 este inadmisibilă, având în vedere că întreaga motivare se referă la interpretarea și determinarea drepturilor personalității, așa cum sunt reglementate de art. 58 din Noul cod civil.

13. **Președinții celor două Camere ale Parlamentului** nu au comunicat punctele lor de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

CURTEA,

examinând încheierea de sesizare, punctul de vedere al Guvernului și Avocatului Poporului, raportul întocmit de judecătorul-raportor, concluziile procurorului, dispozițiile legale criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr. 47/1992, reține următoarele:

14. Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art. 146 lit. d) din Constituție, precum și ale art. 1 alin. (2), ale art. 2, 3, 10 și 29 din Legea nr. 47/1992, să soluționeze excepția de neconstituționalitate.

15. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie prevederile art. 3 alin. (1) și art. 7 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 80/2013 privind taxele judiciare de timbru, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 392 din 29 iunie 2013, cu modificările și completările ulterioare, care au următorul conținut:

— Art. 3: „(1) Acțiunile și cererile evaluabile în bani, introduse la instanțele judecătorești, se taxează astfel:

a) până la valoarea de 500 lei — 8%, dar nu mai puțin de 20 lei;

b) între 501 lei și 5.000 lei — 40 lei + 7% pentru ce depășește 500 lei;

c) între 5.001 lei și 25.000 lei — 355 lei + 5% pentru ce depășește 5.000 lei;

d) între 25.001 lei și 50.000 lei — 1.355 lei + 3% pentru ce depășește 25.000 lei;

e) între 50.001 lei și 250.000 lei — 2.105 lei + 2% pentru ce depășește 50.000 lei;

f) peste 250.000 lei — 6.105 lei + 1% pentru ce depășește 250.000 lei.”;

— Art. 7: „Acțiunile privind stabilirea și acordarea de despăgubiri pentru daunele morale aduse onoarei, demnității sau reputației unei persoane fizice se taxează cu 100 lei.”

16. În opinia autoarei excepției de neconstituționalitate, prevederile criticate contravin dispozițiilor constituționale ale art. 1 alin. (3) potrivit cărora, „România este stat de drept, democratic și social, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile cetățenilor, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme, în spiritul tradițiilor democratice ale poporului român și idealurilor Revoluției din decembrie 1989, și sunt garantate”, art. 16

alin. (1) care prevăd egalitatea în drepturi, art. 21 alin. (1) și (2) privind accesul liber la justiție, precum și prevederilor art. 6 și 14 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului, referitoare la dreptul la un proces echitabil și, respectiv, la interzicerea discriminării.

17. Examinând excepția de neconstituționalitate, Curtea reține că prevederile legale criticate au mai făcut obiect al controlului de constituționalitate.

18. Astfel, în ceea ce privește art. 3 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 80/2013 privind taxele judiciare de timbru, Curtea s-a mai pronunțat prin Decizia nr. 649 din 11 noiembrie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 9 din 7 ianuarie 2015, și a constatat că aceste prevederi sunt constituționale. Curtea a subliniat că accesul liber la justiție nu echivalează cu gratuitatea serviciului prestat de instanțele judecătorești, legiuitorul având deplina legitimitate constituțională de a impune taxe judiciare de timbru. De asemenea a reținut faptul că nicio dispoziție constituțională nu interzice stabilirea taxelor de timbru în justiție, fiind, astfel, justificat ca persoanele care se adresează autorităților judecătorești să contribuie la acoperirea cheltuielilor prilejuite de realizarea actului de justiție. Astfel, regula este cea a timbrării acțiunilor în justiție, excepțiile fiind posibile numai în măsura în care sunt stabilite de legiuitor. Cheltuielile ocazionate de realizarea actului de justiție sunt cheltuieli publice, la a căror acoperire, potrivit art. 56 din Constituție, cetățenii sunt obligați să contribuie prin impozite și taxe, stabilite în condițiile legii.

19. În același sens este și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, care a analizat dacă accesul liber la justiție este un drept absolut și dacă poate forma obiectul unei restrângeri sau limitări. În acest context, instanța europeană a statuat că „dreptul la un tribunal” nu este absolut, acest drept putând fi subiectul unor limitări, atât timp cât nu este atinsă însăși substanța sa (Hotărârea din 28 mai 1985, pronunțată în Cauza *Ashingdane împotriva Regatului Unit al Marii Britanii*). De asemenea, prin Hotărârea din 11 octombrie 2007, definitivă în 11 martie 2008, pronunțată în Cauza *Larco împotriva României*, Curtea Europeană a statuat că obligația de a plăti în fața instanțelor civile o taxă judiciară corespunzătoare cererilor formulate nu poate fi considerată ca o limitare a dreptului de acces la o instanță, care ar fi, în sine, incompatibilă cu art. 6 paragraful 1 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale. Curtea Europeană a subliniat că, în dreptul român, cu privire la cererile evaluabile în bani, valoarea taxei judiciare de timbru este calculată sub forma unui procent din valoarea obiectului cauzei.

20. De asemenea, referitor la constituționalitatea prevederilor art. 7 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 80/2013, Curtea s-a pronunțat, spre exemplu, prin Decizia nr. 717 din 9 decembrie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 76 din 29 ianuarie 2015, sau Decizia nr. 388 din 26 iunie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 604 din 13 august 2014, și a reținut, în esență, că „soluția legislativă actuală este justificată atât timp cât legiuitorul optează, în ipoteza despăgubirilor pentru daunele morale aduse onoarei, demnității sau reputației unei persoane fizice, pentru sistemul unei taxe fixe și nu la valoare.”

21. Ca atare, având în vedere aspectele mai sus menționate, astfel cum au fost reținute în jurisprudența în materie a instanței de contencios constituțional, Curtea constată că prevederile art. 3 alin. (1) și art. 7 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 80/2013 privind taxele judiciare de timbru nu contravin normelor constituționale invocate de autoarea excepției.

22. Pentru considerentele expuse mai sus, în temeiul art. 146 lit. d) și al art. 147 alin. (4) din Constituție, precum și al art. 1—3, al art. 11 alin. (1) lit. A.d) și al art. 29 din Legea nr. 47/1992, cu unanimitate de voturi,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

DECIDE:

Respinge, ca neîntemeiată, excepția de neconstituționalitate ridicată de Ramona Mihaela Viczian, personal și în calitate de reprezentant legal al minorilor Rareș Patric Viczian, Carla Beatrice Viczian și Pavel Adrian Viczian, în Dosarul nr. 457/108/2015 al Tribunalului Arad — Secția I civilă și constată că prevederile art. 3 alin. (1) și art. 7 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 80/2013 privind taxele judiciare de timbru sunt constituționale în raport cu criticile formulate.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică Tribunalului Arad — Secția I civilă și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Pronunțată în ședința din data de 10 mai 2016.

PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE

AUGUSTIN ZEGREAN

Magistrat-asistent,
Ingrid Alina Tudora

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIA Nr. 281

din 10 mai 2016

referitoare la excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 21 din Legea nr. 72/2013 privind măsurile pentru combaterea întârzierii în executarea obligațiilor de plată a unor sume de bani rezultând din contracte încheiate între profesioniști și între aceștia și autorități contractante

Augustin Zegrean	— președinte
Valer Dorneanu	— judecător
Petre Lăzăroiu	— judecător
Mircea Ștefan Minea	— judecător
Daniel Marius Morar	— judecător
Mona-Maria Pivniceru	— judecător
Puskás Valentin Zoltán	— judecător
Simona-Maya Teodoroiu	— judecător
Ingrid Alina Tudora	— magistrat-asistent

Cu participarea reprezentantului Ministerului Public, procuror Luminița Nicolescu.

1. Pe rol se află soluționarea excepției de neconstituționalitate a prevederilor art. 21 din Legea nr. 72/2013 privind măsurile pentru combaterea întârzierii în executarea obligațiilor de plată a unor sume de bani rezultând din contracte încheiate între profesioniști și între aceștia și autorități contractante, excepție ridicată, din oficiu, de Tribunalul Constanța — Secția de contencios administrativ și fiscal în Dosarul nr. 4.081/118/2015 al acestei instanțe. Excepția de neconstituționalitate formează obiectul Dosarului Curții Constituționale nr. 1.505D/2015.

2. La apelul nominal lipsesc părțile, față de care procedura de citare a fost legal îndeplinită.

3. Cauza fiind în stare de judecată, președintele acordă cuvântul reprezentantului Ministerului Public, care pune concluzii de respingere, ca devenită inadmisibilă, a excepției de neconstituționalitate, sens în care invocă Decizia Curții Constituționale nr. 745 din 3 noiembrie 2015.

CURTEA,

având în vedere actele și lucrările dosarului, constată următoarele:

4. Prin Încheierea din 25 septembrie 2015, pronunțată în Dosarul nr. 4.081/118/2015, **Tribunalul Constanța — Secția de contencios administrativ și fiscal a sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 21 din Legea nr. 72/2013 privind măsurile pentru combaterea întârzierii în executarea obligațiilor de plată a unor sume de bani rezultând din contracte încheiate între profesioniști și între aceștia și autorități contractante.** Excepția de neconstituționalitate a fost ridicată din oficiu, de instanța de judecată, într-o cauză având ca obiect un litigiu privind achizițiile publice.

5. **În motivarea excepției de neconstituționalitate** instanța de judecată susține, în esență, că „potrivit art. 21 din Legea nr. 72/2013, art. 15 este aplicabil în întregul lui contractelor încheiate între profesioniști și între aceștia și autorități contractante înainte de data intrării vigoare a acestei legi, deci inclusiv în ceea ce privește posibilitatea angajării răspunderii patrimoniale pentru prejudiciile cauzate de clauzele și practicile abuzive, ceea ce are semnificația unei modificări a situației pentru trecut, iar nu doar a reglementării diferite a unei situații juridice pentru viitor, astfel încât art. 21 este neconstituțional în ceea ce privește aplicarea art. 15 acelor contracte încheiate între profesioniști și între aceștia și autorități contractante înainte de data intrării vigoare a Legii nr. 72/2013.”

6. Potrivit prevederilor art. 30 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, încheierea de sesizare a fost comunicată președinților celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului și Avocatului Poporului, pentru a-și exprima punctele de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

7. **Guvernul** consideră că excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 21 din Legea nr. 72/2013 este neîntemeiată. Apreciază, astfel, că prevederile de lege criticate nu aduc atingere principiului neretroactivității legii civile, deoarece acestea stabilesc, pe de o parte, faptul că obligațiile contractuale

rezultate din contractele încheiate între profesioniști și între aceștia și autorități contractante sunt supuse regimului consacrat de clauzele contractuale și dispozițiile legale în vigoare la data încheierii sau, după caz, modificării acestora, iar, pe de altă parte, faptul că dispozițiile Codului de procedură civilă în materia ordonanței de plată se aplică acțiunilor derivate din contractele care intră sub incidența Legii nr. 72/2013 indiferent că acestea au fost încheiate anterior sau ulterior intrării sale în vigoare.

8. **Președinții celor două Camere ale Parlamentului și Avocatul Poporului** nu au comunicat punctele lor de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

CURTEA,

examinând încheierea de sesizare, punctul de vedere al Guvernului, raportul întocmit de judecătorul-raportor, concluziile procurorului, dispozițiile legale criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr. 47/1992, reține următoarele:

9. Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art. 146 lit. d) din Constituție, precum și ale art. 1 alin. (2), ale art. 2, 3, 10 și 29 din Legea nr. 47/1992, să soluționeze excepția de neconstituționalitate.

10. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie art. 21 din Legea nr. 72/2013 privind măsurile pentru combaterea întârzierii în executarea obligațiilor de plată a unor sume de bani rezultând din contracte încheiate între profesioniști și între aceștia și autorități contractante, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 182 din 2 aprilie 2013, prevederi care stipulează că *„Dispozițiile prezentei legi, cu excepția prevederilor art. 15, nu sunt aplicabile obligațiilor de plată a unor sume de bani rezultând din contracte încheiate între profesioniști și între aceștia și autorități contractante înainte de data intrării în vigoare a prezentei legi.”* Prevederile art. 15, cu denumirea marginală *„Sancțiuni”*, au următorul cuprins: *„(1) Clauzele abuzive sunt lovite de nulitate absolută.*

(2) Răspunderea patrimonială pentru prejudiciile cauzate de clauzele și practicile abuzive este atrasă potrivit prevederilor Legii nr. 287/2009, republicată, cu modificările ulterioare.”

11. În opinia instanței de judecată, prevederile de lege criticate contravin dispozițiilor constituționale ale art. 15 alin. (2) potrivit cărora *„Legea dispune numai pentru viitor, cu excepția legii penale sau contravenționale mai favorabile”*.

16. Pentru considerentele expuse mai sus, în temeiul art. 146 lit. d) și al art. 147 alin. (4) din Constituție, precum și al art. 1—3, al art. 11 alin. (1) lit. A.d) și al art. 29 din Legea nr. 47/1992, cu unanimitate de voturi,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

DECIDE:

Respinge, ca devenită inadmisibilă, excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 21 din Legea nr. 72/2013 privind măsurile pentru combaterea întârzierii în executarea obligațiilor de plată a unor sume de bani rezultând din contracte încheiate între profesioniști și între aceștia și autorități contractante, excepție ridicată, din oficiu, de Tribunalul Constanța — Secția de contencios administrativ și fiscal în Dosarul nr. 4.081/118/2015 al acestei instanțe.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică Tribunalului Constanța — Secția de contencios administrativ și fiscal și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Pronunțată în ședința din data de 10 mai 2016.

PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE
AUGUSTIN ZEGREAN

12. Examinând excepția de neconstituționalitate, Curtea reține că prevederile art. 21 din Legea nr. 72/2013 au mai făcut obiect al controlului de constituționalitate din perspectiva unor critici similare, prin raportare la aceleași dispoziții constituționale. Astfel, prin Decizia nr. 745 din 3 noiembrie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 937 din 18 decembrie 2015, Curtea Constituțională a admis excepția de neconstituționalitate și a constatat că sintagma *„cu excepția prevederilor art. 15”* cuprinsă în dispozițiile art. 21 din Legea nr. 72/2013 privind măsurile pentru combaterea întârzierii în executarea obligațiilor de plată a unor sume de bani rezultând din contracte încheiate între profesioniști și între aceștia și autorități contractante este neconstituțională.

13. Prin decizia menționată, Curtea a reținut, în esență că pentru a respecta principiul constituțional al neretroactivității legii civile, contractele încheiate înainte de intrarea în vigoare a Legii nr. 72/2013 trebuie să fie excluse din sfera de aplicare a acesteia, în ceea ce privește sancțiunea nulității absolute, așa încât sintagma *„cu excepția prevederilor art. 15”* cuprinsă în dispozițiile art. 21 din Legea nr. 72/2013 încalcă principiului neretroactivității legii prevăzut de art. 15 alin. (2) din Constituție.

14. Așa fiind, având în vedere prevederile art. 29 alin. (3) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, potrivit cărora *„Nu pot face obiectul excepției prevederile constatate ca fiind neconstituționale printr-o decizie anterioară a Curții Constituționale.”*, precum și faptul că decizia de admitere mai sus menționată este ulterioară sesizării instanței constituționale în prezenta cauză, respectiv 25 septembrie 2015, Curtea constată că excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 21 din Legea nr. 72/2013 a devenit inadmisibilă.

15. Deși în cauza de față Curtea va pronunța o soluție de respingere ca devenită inadmisibilă a excepției, se impune precizarea că, în temeiul deciziei de admitere mai sus menționate, prezenta decizie poate constitui motiv de revizuire, potrivit art. 509 alin. (1) pct. 11 din Codul de procedură civilă dacă litigiul a fost definitiv soluționat în timp ce excepția de neconstituționalitate se afla, spre soluționare, pe rolul Curții Constituționale, deoarece aceasta a fost ridicată anterior publicării Deciziei nr. 745 din 3 noiembrie 2015 în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 937 din 18 decembrie 2015. În consecință, soluția procedurală în cauza de față nu împiedică, ci, din contră, dă posibilitatea valorificării deciziei de admitere menționate în condițiile arătate.

Magistrat-asistent,
Ingrid Alina Tudora

ACTE ALE ORGANELOR DE SPECIALITATE ALE ADMINISTRAȚIEI PUBLICE CENTRALE

MINISTERUL
TRANSPORTURILOR
Nr. 404 din 23 mai 2016

MINISTERUL
FINANȚELOR PUBLICE
Nr. 930 din 23 iunie 2016

MINISTERUL
MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE
ȘI PERSOANELOR
VÂRSTNICE
Nr. 1.053 din 6 iunie 2016

ORDIN

pentru aprobarea bugetului de venituri și cheltuieli pe anul 2016 al Societății Comerciale „Informatică Feroviară” — S.A., filiala Companiei Naționale de Căi Ferate „C.F.R.” — S.A.

În temeiul art. 4 alin. (1) lit. b) din Ordonanța Guvernului nr. 26/2013 privind întărirea disciplinei financiare la nivelul unor operatori economici la care statul sau unitățile administrativ-teritoriale sunt acționari unici ori majoritari sau dețin direct ori indirect o participație majoritară, aprobată cu completări prin Legea nr. 47/2014, cu modificările și completările ulterioare, al art. 5 alin. (4) din Hotărârea Guvernului nr. 21/2015 privind organizarea și funcționarea Ministerului Transporturilor, cu modificările și completările ulterioare, al art. 10 alin. (4) din Hotărârea Guvernului nr. 34/2009 privind organizarea și funcționarea Ministerului Finanțelor Publice, cu modificările și completările ulterioare, și al art. 18 alin. (3) din Hotărârea Guvernului nr. 344/2014 privind organizarea și funcționarea Ministerului Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice, precum și pentru modificarea unor acte normative, cu modificările și completările ulterioare,

ministrul transporturilor, ministrul finanțelor publice și ministrul muncii, familiei, protecției sociale și persoanelor vârstnice emit următorul ordin:

Art. 1. — Se aprobă bugetul de venituri și cheltuieli pe anul 2016 al Societății Comerciale „Informatică Feroviară” — S.A., filiala Companiei Naționale de Căi Ferate „C.F.R.” — S.A., prevăzut în anexa care face parte integrantă din prezentul ordin.

Art. 2. — Prezentul ordin se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Art. 3. — Societatea Comercială „Informatică Feroviară” — S.A. va duce la îndeplinire prezentul ordin.

p. Ministrul
transporturilor,
Alexandru Răzvan Cuc,
secretar de stat

p. Ministrul finanțelor
publice,
Daniela Pescaru,
secretar de stat

Ministrul muncii, familiei,
protecției sociale și
persoanelor vârstnice,
Dragoș-Nicolae Pîslaru

AUTORITATEA ADMINISTRAȚIEI PUBLICE CENTRALE/LOCALE

Societatea Comercială „Informatică Feroviară” — S.A.

Sediul/Adresa: Str. Gării de Nord nr. 1, sectorul 1

Cod unic de înregistrare: 14966210

BUGETUL DE VENITURI ȘI CHELTUIELI
pe anul 2016

		mii lei								
0	1	INDICATORI	Nr. rd.	Realizat/ Preliminat an precedent 2015	Propuneri an curent 2016	%	Estimări an 2017	Estimări an 2018	%	
						6=5/4	7	8	9=7/5	10=8/7
I.		VENITURI TOTALE (Rd.1=Rd.2+Rd.5+Rd.6)	1	29.936,71	33.959,65	113,44	35.176,60	36.573,60	103,58	103,97
	1	Venituri totale din exploatare, din care:	2	29.601,77	33.631,13	113,61	34.848,00	36.245,00	103,62	104,01
		a) subvenții, cf. prevederilor legale în vigoare	3							
		b) transferuri, cf. prevederilor legale în vigoare	4							
	2	Venituri financiare	5	334,94	328,52	98,08	328,60	328,60	100,02	100,00
	3	Venituri extraordinare	6							
II		CHELTUIELI TOTALE (Rd.7=Rd.8+Rd.20+Rd.21)	7	29.822,79	33.816,72	113,39	34.691,64	36.073,55	102,59	103,98
	1	Cheltuieli de exploatare, din care:	8	29.818,41	33.809,52	113,38	34.683,64	36.064,55	102,59	103,98
		A. cheltuieli cu bunuri si servicii	9	6.632,53	6.710,28	101,17	6.515,00	6.550,00	97,09	100,54
		B. cheltuieli cu impozite, taxe si varsaminte asimilate	10	169,98	180,00	105,89	185,00	190,00	102,78	102,70
		C. cheltuieli cu personalul, din care:	11	17.105,71	19.420,87	113,53	19.483,64	19.524,55	100,32	100,21
		C0 Cheltuieli de natură salarială(Rd.13+Rd.14)	12	13.791,61	15.698,56	113,83	15.700,00	15.730,00	100,01	100,19
		C1 ch. cu salariile	13	13.410,00	14.673,34	109,42	14.750,00	14.760,00	100,52	100,07
		C2 bonusuri	14	381,61	1.025,22	268,66	950,00	970,00	92,66	102,11
		C3 alte cheltuieli cu personalul, din care:	15							
		cheltuieli cu plati compensatorii aferente disponibilizarilor de personal	16							
		C4 Cheltuieli aferente contractului de mandat si a altor organe de conducere si control, comisii si comitete	17	199,85	285,33	142,77	318,00	325,00	111,45	102,20
		C5 cheltuieli cu asigurările și protecția socială, fondurile speciale și alte obligații legale	18	3.114,25	3.436,98	110,36	3.465,64	3.469,55	100,83	100,11
		D. alte cheltuieli de exploatare	19	5.910,19	7.498,37	126,87	8.500,00	9.800,00	113,36	115,29
	2	Cheltuieli financiare	20	4,38	7,20	164,38	8,00	9,00	111,11	112,50
	3	Cheltuieli extraordinare	21							
III		REZULTATUL BRUT (profit/pierdere)	22	113,92	142,93	125,47	156,36	171,45	109,39	109,65
IV		IMPOZIT PE PROFIT	23							
V		PROFITUL CONTABIL RĂMAS DUPĂ DEDUCEREA IMPOZITULUI PE PROFIT, din care:	24	113,92	142,93	125,47	156,36	171,45	109,39	109,65
	1	Rezerve legale	25	5,70	7,15	125,47	7,82	8,57	109,39	109,65
	2	Alte rezerve reprezentând facilități fiscale prevăzute de lege	26							
	3	Acoperirea pierderilor contabile din anii precedenți	27	108,22	135,79	125,47	148,54	162,88	109,39	109,65
	4	Constituirea surselor proprii de finanțare pentru proiectele cofinanțate din împrumuturi externe, precum și pentru constituirea surselor necesare rambursării ratelor de capital, plății dobânzilor, comisioanelor și altor costuri aferente acestor împrumuturi	28							
	5	Alte repartizări prevăzute de lege	29							
	6	Profitul contabil rămas după deducerea sumelor de la Rd. 25, 26, 27, 28, 29	30							
	7	Participarea salariaților la profit în limita a 10% din profitul net, dar nu mai mult de nivelul unui salariu de bază mediu lunar realizat la nivelul operatorului economic în exercițiul financiar de referință	31							
	8	Minimum 50% vărsăminte la bugetul de stat sau local în cazul regiilor autonome, ori dividende convenite acționarilor, în cazul societăților/ companiilor naționale și societăților cu capital integral sau majoritar de stat, din care:	32							
	a)	- dividende convenite bugetului de stat	33							
	b)	- dividende convenite bugetului local	33a							
	c)	- dividende convenite altor acționari	34							
	9	Profitul nerepartizat pe destinațiile prevăzute la Rd.31 - Rd.32 se repartizează la alte rezerve și constituie sursă proprie de finanțare	35							

*) Anexa este reprodusă în facsimil.

0	1	INDICATORI	Nr. rd.	Realizat/ Preliminat an precedent 2015	Propuneri an curent 2016	%	Estimări an 2017	Estimări an 2018	%	
									9=7/5	10=8/7
0	1	2	3	4	5	6=5/4	7	8	9	10
VI		VENITURI DIN FONDURI EUROPENE	36							
VII		CHELTUIELI ELIGIBILE DIN FONDURI EUROPENE, din care:	37							
	a)	cheltuieli materiale	38							
	b)	cheltuieli cu salariile	39							
	c)	cheltuieli privind prestarile de servicii	40							
	d)	cheltuieli cu reclama si publicitate	41							
	e)	alte cheltuieli	42							
VIII		SURSE DE FINANȚARE A INVESTIȚIILOR, din care:	43	5.897,49	7.450,61	126,34	8.420,00	9.920,00	113,01	117,81
	1	Alocații de la buget	44							
		alocații bugetare aferente plății angajamentelor din anii anteriori	45							
IX		CHELTUIELI PENTRU INVESTIȚII	46	4.619,88	6.489,81	140,48	6.000,00	5.900,00	92,45	98,33
X		DATE DE FUNDAMENTARE	47							
	1	Nr. de personal prognozat la finele anului	48	309	319	103,24	319	319	100,00	100,00
	2	Nr. mediu de salariați total	49	305	310	101,64	310	310	100,00	100,00
	3	Castigul mediu lunar pe salariat (lei/persoană) determinat pe baza cheltuielilor de natură salarială *)	50	3.745,34	4.132,99	110,35	4.210,00	4.230,00	101,86	100,48
	4	Castigul mediu lunar pe salariat determinat pe baza cheltuielilor cu salariile (lei/persoană) (Rd.13/Rd.49)/12*1000	51	3.663,93	3.944,45	107,66	3.965,05	3.967,74	100,52	100,07
	5	Productivitatea muncii în unități valorice pe total personal mediu (mii lei/persoană) (Rd.2/Rd.49)	52	97,05	108,49	111,78	112,41	116,92	103,62	104,01
	6	Productivitatea muncii în unități fizice pe total personal mediu (cantitate produse finite/ persoană)	53							
	7	Cheltuieli totale la 1000 lei venituri totale (Rd.7/Rd.1)x1000	54	996,19	995,79	99,96	986,21	986,33	99,04	100,01
	8	Plăți restante	55							
	9	Creanțe restante	56	11.004,23	9.903,81	90,00	8.913,43	8.022,09	90,00	90,00

*) Rd.50 = Rd.155 din Anexa de fundamentare nr.2

ACTE ALE ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

COMPLETUL PENTRU DEZLEGAREA UNOR CHESTIUNI DE DREPT ÎN MATERIE PENALĂ

DECIZIA Nr. 12

din 16 mai 2016

Dosar nr. 911/1/2016

Ionuț Mihai Matei

— vicepreședintele Înaltei Curți de Casație și Justiție, președintele completului

Marian Budă

— judecător la Secția a II-a civilă

Lavinia Curelea

— președintele Secției I civile

Minodora Condoiu

— judecător la Secția a II-a civilă

Roxana Popa

— președintele delegat al Secției a II-a civile

Ruxandra Monica Duță

— judecător la Secția a II-a civilă

Mirela Sorina Popescu

— președintele Secției penale

Mariana Ghena

— judecător la Secția penală

Paula C. Pantea

— judecător la Secția I civilă

Rodica Cosma

— judecător la Secția penală

Alina Sorinela Macavei

— judecător la Secția I civilă

Leontina Șerban

— judecător la Secția penală

Mirela Vișan

— judecător la Secția I civilă

Ioana Alina Ilie

— judecător la Secția penală

Cristina Petronela Văleanu

— judecător la Secția I civilă

Florentina Dragomir

— judecător la Secția penală

Lavinia Dascălu

— judecător la Secția I civilă

Mărioara Isailă

— judecător la Secția a II-a civilă

Nela Petrișor

— judecător la Secția a II-a civilă

Înalta Curte de Casație și Justiție — Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală a luat în examinare sesizarea formulată de Curtea de Apel Târgu Mureș — Secția penală și pentru cauze cu minori și de familie în Dosarul nr. 1.804/308/2014 privind pronunțarea unei hotărâri prealabile

pentru dezlegarea modului de interpretare și aplicare a dispozițiilor art. 1.391 alin. (1) și art. 1.371 alin. (1) din Codul civil, în contextul soluționării acțiunii civile în procesul penal.

Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală ce formează obiectul Dosarului nr. 911/1/2016 a fost constituit conform dispozițiilor art. 476 alin. (8) din Codul de procedură penală și ale art. 27⁵ alin. (1) din Regulamentul privind organizarea și funcționarea administrativă a Înaltei Curți de Casație și Justiție, republicat, cu modificările și completările ulterioare.

Sedința a fost prezidată de domnul judecător Ionuț Mihai Matei, vicepreședintele Înaltei Curți de Casație și Justiție.

La ședința de judecată a participat doamna Mihaela Lorena Mitroi, magistrat-asistent desemnat în conformitate cu dispozițiile art. 27⁶ din Regulamentul privind organizarea și funcționarea administrativă a Înaltei Curți de Casație și Justiție, republicat, cu modificările și completările ulterioare.

Ministerul Public — Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție a fost reprezentat de doamna procuror Antonia Constantin.

Magistratul-asistent a prezentat referatul cauzei, arătând că raportul întocmit de judecătorii-raportori a fost depus la dosar și comunicat părților, în conformitate cu dispozițiile art. 476 alin. (9) din Codul de procedură penală, fiind formulate puncte de vedere de către inculpat, prin avocat, și de către partea civilă Spitalul Clinic Județean de Urgență Târgu Mureș, prin consilier juridic. Prin Adresa nr. 353/C2/616/III-5/2016 din 27 aprilie 2016, Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție — Secția judiciară — Serviciul judiciar penal a înaintat concluziile formulate de procurorul general și a comunicat că nu există în lucru nicio sesizare având ca obiect promovarea unui recurs în interesul legii cu privire la chestiunile de drept a căror dezlegare se cere. Curțile de apel au transmis punctele de vedere și practica judiciară în materie.

Constatând că nu sunt chestiuni prealabile, președintele Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală a solicitat doamnei procuror să susțină punctul de vedere al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție cu privire la problemele de drept supuse dezbaterii în Dosarul nr. 911/1/2016.

Având cuvântul, reprezentantul Ministerului Public a arătat că sesizarea formulată de Curtea de Apel Târgu Mureș — Secția penală și pentru cauze cu minori și de familie îndeplinește condițiile de admisibilitate prevăzute de art. 475 din Codul de procedură penală.

În ceea ce privește prima problemă de drept s-a susținut că opinia parchetului este în sensul unei interpretări extensive a noiei legale, respectiv că poate fi indemnizat atât prejudiciul de afecțiune, cât și prejudiciul încercat prin restrângerea posibilităților de viață familială și socială suferit de părinții victimei directe a infracțiunii de vătămare corporală din culpă. La această concluzie se poate ajunge prin metoda interpretării sistematice a chestiunii analizate, sens în care invocă dispozițiile art. 1.357 alin. (1) din Codul civil, potrivit cărora cel care cauzează altuia un prejudiciu printr-o faptă ilicită, săvârșită cu vinovăție, este obligat să îl repare, coroborate cu art. 1.381 alin. (1) din același cod, conform căruia orice prejudiciu dă dreptul la reparație, precum și dispozițiile art. 1.349 alin. (2) și art. 1.385 alin. (1) din Codul civil, care consacră principiul reparării integrale a prejudiciului. Având în vedere și denumirea marginală a art. 1.391 din Codul civil — „Repararea prejudiciului nepatrimonial”, s-a apreciat că principiul constă în repararea integrală a prejudiciului, de orice natură sau tip, iar excepțiile ce permit excluderea totală sau parțială a reparării/indemnizării anumitor prejudicii trebuie expres prevăzute de lege. Din această perspectivă s-a susținut că alin. (2) al acestui text de lege consacră o regulă specială de reparare — pentru

prejudiciul de afecțiune suferit de anumite categorii de persoane, ca urmare a decesului victimei directe —, intenția legiuitorului nefiind aceea de a exclude de la indemnizare prejudiciile suferite de victimele prin rigoșu în situația în care victima directă supraviețuiește.

Referitor la cea de-a doua problemă de drept ce face obiectul sesizării s-a arătat că este vorba despre o reminiscență a Codului civil de la 1864, unde nu exista o diferență între ilicitul civil și culpă. În prezent, elementele răspunderii privesc o condiție obiectivă, respectiv legătura de cauzalitate dintre faptă și prejudiciu, iar cea de-a doua condiție se referă la aspectul subiectiv — vinovăția. Totodată, din cuprinsul art. 1.349 din actualul Cod civil se poate decela și o definiție legală a ilicitului civil. Prin urmare, pentru a se reține culpa victimei la mărirea sau la neevitarea prejudiciului, este necesar a se reține vinovăția victimei și legătura de cauzalitate, chiar dacă acțiunea sau omisiunea acesteia nu este una ilicită.

Domnul judecător Ionuț Mihai Matei, președintele Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, constatând că nu sunt întrebări de formulat din partea membrilor completului, a declarat dezbaterile închise, reținându-se dosarul în pronunțare.

ÎNALTA CURTE,

deliberând asupra chestiunilor de drept cu care a fost sesizată, constată următoarele:

I. Titularul și obiectul sesizării

Curtea de Apel Târgu Mureș — Secția penală și pentru cauze cu minori și de familie a dispus sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție, prin Încheierea din 18 februarie 2016, pronunțată în Dosarul nr. 1.804/308/2014, în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile cu privire la următoarele chestiuni de drept:

1. Art. 1.391 alin. (1) din Codul civil se interpretează în sensul că, într-o cauză penală având ca obiect o infracțiune de vătămare corporală din culpă, părinții victimei care a suferit o infirmitate gravă sunt îndreptățiți să obțină o despăgubire pentru restrângerea posibilităților lor de viață familială și socială sau exclusiv victima infracțiunii poate să obțină o asemenea despăgubire?

2. Art. 1.371 alin. (1) din Codul civil se interpretează în sensul că poate fi reținută culpa victimei la mărirea sau la neevitarea prejudiciului, chiar dacă acțiunea sau omisiunea victimei nu este una ilicită?

II. Expunerea succintă a procesului

Prin Sentința penală nr. 65 din 17 aprilie 2015 a Judecătoriei Sighișoara, pronunțată în Dosarul nr. 1.804/308/2014, inculpatul G.J.L. a fost condamnat la 1 an și 3 luni închisoare pentru săvârșirea infracțiunii de vătămare corporală din culpă și la 1 an închisoare pentru săvârșirea infracțiunii de conducere pe drumurile publice a unui autovehicul de către o persoană care are o îmbibație alcoolică peste limita legală. S-a dispus ca inculpatul să execute pedeapsa cea mai grea de 1 an și 3 luni închisoare și s-a suspendat condiționat executarea pedepsei, pe un termen de încercare de 3 ani și 3 luni.

În baza dispozițiilor art. 25, 86 și 397 din Codul de procedură penală, raportate la art. 1.357 și următoarele din Codul civil, a fost obligat inculpatul, în solidar cu partea responsabilă civilmente Societatea Comercială C. Asig — S.A., să plătească părții civile M.M.P. suma de 200.000 euro, cu titlu de daune morale, din care se va deduce suma de 7.000 lei, și, respectiv, suma de 750 euro lunar, cu titlu de rentă viageră, începând cu data de 17 februarie 2013 și până la încetarea stării de invaliditate, iar părților civile M.P. și M.M. suma de câte 30.000 euro, pentru fiecare, cu titlu de daune morale, fiind respinse restul pretențiilor civile. Totodată, a fost obligat inculpatul, în solidar cu partea responsabilă civilmente Societatea

Comercială C. Asig — S.A., la plata sumei de 78.926,17 lei plus dobânda legală, începând cu data externării părții civile M.M.P. și până la data plății efective, cu titlu de daune materiale către partea civilă Spitalul Clinic Județean de Urgență Târgu Mureș.

Pentru pronunțarea acestei hotărâri, prima instanță a reținut că, la data de 17 februarie 2013, în jurul orelor 03:13, inculpatul G.J.L. conducea autoturismul marca Ford pe D.J.134, în sensul de deplasare spre satul Jac, fiind însoțit de pasagerii M.M.P., pe scaunul din dreapta față, și M.I.C., pe bancheta din spate, toți trei aflându-se sub influența băuturilor alcoolice. Partea carosabilă era uscată, iar vizibilitatea era redusă, în condițiile rului pe timp de noapte, în zonă neexistând iluminat public.

La un moment dat, respectiv la km 2+493 m, într-o curbă, inculpatul a pierdut controlul direcției autoturismului și a pătruns în șanțul de pe marginea sensului opus de mers, după care s-a răsturnat.

Imediat după producerea accidentului, la fața locului s-a deplasat ambulanța care a transportat la spital victima M.M.P.

Sesizându-se cu privire la producerea evenimentului rutier, lucrătorii de poliție s-au deplasat la locul indicat de către ofițerul de serviciu, efectuând cercetarea la fața locului în prezența martorului asistent R.A.I.

Inculpatul G.J.L. a fost testat cu aparatul alcooltest, rezultatul fiind de 0,79 mg/l alcool pur în aerul expirat, apoi a fost condus la Spitalul Clinic Județean Mureș, unde la orele 05,42 și 06,42 i-au fost prelevate două probe biologice de sânge în vederea stabilirii alcoolemiei, rezultatul fiind de 1,40 ‰ prima probă, respectiv 1,20 ‰ a doua probă, alcool pur în sânge.

Prin rapoartele medico-legale de constatare nr. 937 din 29 martie 2013 și din 21 august 2013, specialiștii din cadrul Institutului de Medicină Legală din Târgu Mureș au concluzionat faptul că persoana vătămată M.M.P. a prezentat leziuni traumatice care s-au putut produce la data de 17 februarie 2013 în cadrul unui accident rutier și care au necesitat pentru vindecare un număr total de 140—160 de zile de îngrijiri medicale, ceea ce a determinat încadrarea sa în grad de handicap, fiindu-i eliberat în acest sens Certificatul nr. 9.001 din 3 septembrie 2013.

La termenul de judecată din data de 14 ianuarie 2015, inculpatul a recunoscut săvârșirea infracțiunilor pentru care a fost trimis în judecată, exact în modalitatea reținută în rechizitoriu, nu a solicitat probe noi și a cerut ca judecata să se facă în baza probelor administrate în faza de urmărire penală.

Analizând probele administrate în faza de urmărire penală, prima instanță a constatat că starea de fapt reținută în rechizitoriu corespunde realității.

În drept, s-a reținut că fapta inculpatului care la data de 17 februarie 2013, în jurul orelor 03:00, a condus autoturismul pe D.J. 134, având o alcoolemie de 1,40 g/l alcool pur în sânge la prima probă și, respectiv, 1,20 g/l la a doua probă, întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de conducere a unui vehicul sub influența alcoolului, prevăzută de art. 87 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

Fapta inculpatului care, la aceeași dată și aceeași oră, a condus același autoturism pe D.J. 134, având o alcoolemie de 1,4 g/l alcool pur în sânge la prima probă și, respectiv, 1,2 g/l alcool pur în sânge la a doua probă, iar la km 2+493 m, într-o curbă aflată într-o zonă în care nu există iluminat public, pe fondul neadaptării vitezei de deplasare la condițiile de drum, a pierdut controlul autoturismului și a pătruns în șanțul de la marginea sensului opus de mers, răsturnându-se, iar în urma accidentului partea civilă M.M.P., pasager în autoturism, a suferit leziuni corporale care au necesitat pentru vindecare aproximativ 200 de zile de îngrijiri medicale, care se încadrează în noțiunea de infirmitate, întrunește elementele constitutive ale infracțiunii

de vătămare corporală din culpă, prevăzută de art. 184 alin. (2), (4) și (4¹) din Codul penal din 1968.

În privința laturii civile a cauzei, instanța a constatat că s-au constituit părți civile în cauză următoarele persoane vătămate: M.M.P., cu suma de 1.000.000 euro, daune morale, reprezentând contravaloarea suferințelor psihice și fizice, și cu suma de 1.200 euro, despăgubiri periodice lunare, începând cu data producerii accidentului și până la încetarea stării de invaliditate; M.P. și M.M. — părinții persoanei vătămate M.M.P., cu suma de câte 100.000 euro fiecare, daune morale, reprezentând contravaloarea traumelor psihice suferite în urma accidentului, și Spitalul Clinic Județean de Urgență Mureș, cu suma de 78.926,17 lei, reprezentând contravaloarea cheltuielilor de spitalizare a aceleiași părți civile, plus majorări de întârziere, începând cu data externării părții civile M.M.P. și până la data plății efective, cu titlu de daune materiale.

În privința daunelor morale în cuantum de 200.000 euro, solicitate de părțile civile M.P. și M.M., instanța a constatat că aceștia, în calitate de părinți ai persoanei vătămate M.M.P., au suferit fiecare câte un prejudiciu moral, așa-numitul prejudiciu prin ricoșeu. Instanța a considerat că acestea au caracter pur afectiv, stabilirea lor fiind lăsată la aprecierea judecătorului.

La aprecierea daunelor morale, instanța a avut în vedere traumele psihice suferite de aceste părți civile în urma accidentului în care a fost implicat singurul lor copil, care a rămas paralizat într-un scaun cu roțile, posibil pentru tot restul vieții, în această situație prejudiciul moral fiind imens.

Instanța a constatat că totuși suma de bani pretinsă cu titlu de daune morale este mare, motiv pentru care a cenzurat-o la suma de 30.000 euro pentru fiecare parte civilă. Instanța a reținut că această sumă de bani are rolul de a asigura o reparație, în măsura în care este posibilă, a unui prejudiciu care în realitate nu se poate repara.

În privința părții civile M.M.P., instanța a considerat că aceasta a suferit un prejudiciu moral imens, în urma acțiunii inculpatului. La aprecierea cuantumului daunelor morale, instanța a avut în vedere faptul că acestei părți civile, care a rămas paralizată într-un scaun cu roțile, foarte probabil pentru tot restul vieții, i-au fost grav afectate viața socială și familială ca urmare a acțiunii inculpatului și această stare o împiedică să mai ducă o viață normală, adecvată preocupărilor specifice vârstei, sexului, care să îi mai permită să se poată bucura de plăcerile vieții.

Instanța a considerat că în această situație compensațiile morale sunt destinate să îi creeze părții civile M.M.P., condamnate la izolare ca urmare a infirmității permanente pricinuite, condiții de viață care să îi aline într-o oarecare măsură pritenicele suferințe psihice, iar repararea prejudiciului moral trebuie să fie integrală, fiind menită să înlăture, pe cât posibil, consecințele grave produse.

Față de aceste considerente și având în vedere faptul că sunt întrunite condițiile răspunderii civile delictuale, respectiv existența faptei ilicite, prejudiciul, raportul de cauzalitate dintre fapte și vinovăția inculpatului, instanța a admis în parte acțiunile civile alăturate acțiunii penale în proces.

Împotriva acestei hotărâri au declarat apel inculpatul G.J.L., părțile civile M.M.P., M.P. și M.M. și partea responsabilă civilmente Societatea Comercială C. Asig — S.A.

În motivarea apelului, inculpatul a arătat că hotărârea primei instanțe este netemeinică sub aspectul omisiunii de a reține în beneficiul său circumstanțe atenuante judiciare, cu consecința reducerii pedepselor stabilite și a celei aplicate în sarcina sa. Referitor la latura civilă a cauzei a susținut că sumele de bani acordate părților civile nu reflectă prejudiciul cauzat prin infracțiunea de vătămare corporală din culpă, fiind prea ridicate. Totodată, a apreciat că părinții victimei nu pot avea calitatea de părți civile în cauză, nefiind implicați în accidentul rutier.

În motivarea apelului lor, părțile civile au arătat că daunele morale acordate de prima instanță sunt prea reduse și solicită majorarea acestora. În plus, consideră că în mod neîntemeiat prima instanță a scăzut din cuantumul daunelor morale suma de 7.000 lei, care a fost plătită de inculpat părții civile M.M.P. cu titlu de daune materiale.

În motivarea apelului său, partea responsabilă civilmente a criticat hotărârea primei instanțe cu privire la modalitatea de soluționare a acțiunilor civile alăturate acțiunii penale, solicitând, în esență, reducerea cuantumului daunelor morale acordate părții civile M.M.P. și al daunelor materiale sub forma prestațiilor periodice, reducerea cuantumului daunelor materiale acordate părții civile Spitalul Clinic Județean de Urgență Târgu Mureș, precum și respingerea acțiunilor civile promovate de părțile civile M.P. și M.M. S-a susținut că victima a contribuit din culpă la cauzarea și la mărirea prejudiciului, din moment ce a acceptat să fie pasager în autovehiculul condus de inculpat, cunoscând că acesta se află sub influența băuturilor alcoolice. În aceste împrejurări, în temeiul art. 1.371 alin. (1) din Codul civil, în cauză trebuie să fie reținută vinovăția comună a inculpatului și a părții civile la producerea prejudiciului. În plus, în cazul părinților victimei, în opinia părții responsabile civilmente, aceștia nu au dreptul la despăgubiri morale, întrucât nu solicită despăgubiri pentru vătămarea corporală proprie și nu sunt victime indirecte ca urmare a unui deces în familie, nefiind astfel îndeplinite condițiile prevăzute de art. 1.391 alin. (1) și (2) din Codul civil pentru a beneficia de daune morale.

III. Aspectele de admisibilitate reținute de titularul sesizării

Prin Încheierea de sesizare din data de 18 februarie 2016, completul de judecată al Curții de Apel Târgu Mureș — Secția penală și pentru cauze cu minori și de familie a apreciat că sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție, pentru lămurirea celor două probleme de drept expuse mai sus, îndeplinește condițiile de admisibilitate prevăzute de art. 475 din Codul de procedură penală. Astfel, s-a reținut că:

— instanța de apel în fața căreia s-au ivit chestiunile de drept sesizate este investită cu soluționarea cauzei în ultimă instanță;

— de lămurirea celor două chestiuni de drept depinde soluționarea în fond a acțiunilor civile promovate de părțile civile M.M.P., M.P. și M.M. și alăturate acțiunii penale puse în mișcare față de inculpatul G.J.L., între altele pentru săvârșirea infracțiunii de vătămare corporală din culpă;

— asupra celor două chestiuni de drept, Înalta Curte de Casație și Justiție nu a statuat printr-o hotărâre prealabilă sau printr-un recurs în interesul legii. De asemenea, problemele de drept invocate nu fac obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare.

IV. Punctele de vedere ale părților și al Ministerului Public — Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție asupra chestiunilor de drept invocate

După comunicarea raportului, potrivit dispozițiilor art. 476 alin. (9) din Codul de procedură penală, au fost formulate următoarele puncte de vedere:

Inculpatul G.J.L., prin avocat, cu privire la prima chestiune de drept, a considerat că, potrivit dispozițiilor art. 1.391 alin. (1) din Codul civil, titularul dreptului de a obține o despăgubire pentru restrângerea posibilităților de viață familială și socială este cel care a suferit în mod direct vătămarea integrității corporale sau a sănătății, nu și victimele indirecte. Prin urmare, prejudiciul moral suferit de părinți poate fi acordat acestora numai dacă este cauzat de decesul victimei, nu și în caz de vătămare corporală a victimei imediate. Cu privire la cea de-a doua chestiune de drept a apreciat că art. 1.371 alin. (1) din Codul civil nu condiționează antrenarea răspunderii victimei de săvârșirea de către aceasta a unei fapte ilicite, întrucât

legiuitorul nu distinge și nu condiționează ca fapta victimei să fie ilicită.

Partea civilă Spitalul Clinic Județean de Urgență Târgu Mureș, prin consilier juridic, a arătat că se află în imposibilitatea de a formula puncte de vedere privind chestiunile de drept supuse judecării, întrucât sesizarea pentru pronunțarea unei hotărâri prealabile nu privește pretențiile sale referitoare la recuperarea cheltuielilor de spitalizare.

Ministerul Public — Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție a opinat, cu privire la prima problemă de drept, că textul de lege invocat se impune a fi interpretat extensiv, în sensul că poate fi indemnizat atât prejudiciul de afecțiune, cât și prejudiciul încercat prin restrângerea posibilităților de viață familială și socială suferit de părinții victimei directe a infracțiunii de vătămare corporală din culpă. Referitor la cea de-a doua problemă de drept ce face obiectul sesizării, s-a arătat că, pentru a se reține culpa victimei la mărirea sau la neevitarea prejudiciului, este necesar a se reține vinovăția victimei și legătura de cauzalitate, chiar dacă acțiunea sau omisiunea acesteia nu este una ilicită.

V. Punctul de vedere al completului de judecată cu privire la dezlegarea chestiunilor de drept

Cu privire la prima chestiune de drept, instanța de trimitere a reținut că, potrivit art. 1.391 alin. (1) din Codul civil, în caz de vătămare a integrității corporale sau a sănătății, poate fi acordată și o despăgubire pentru restrângerea posibilităților de viață familială și socială. Spre deosebire de art. 1.391 alin. (2) din Codul civil, care indică titularii prejudiciului nepatrimonial afectiv, primul alineat al acestui articol nu nominalizează expres persoanele îndreptățite să obțină despăgubiri bănești pentru prejudiciile nepatrimoniale de agrement. De aici s-au iscat controverse asupra chestiunii dacă actuala reglementare civilă recunoaște și acceptă repararea prejudiciilor morale prin rigoșul cauzate victimelor indirecte ale faptelor ilicite prin care a fost vătămată integritatea corporală sau sănătatea unei persoane.

Prejudiciul prin rigoșul sau reflectare este acel prejudiciu suferit de o terță persoană — victimă indirectă, cauzat acesteia de prejudiciul inițial provocat direct și nemijlocit printr-o faptă ilicită sau alt eveniment victimei imediate. Prejudiciul prin rigoșul apare în special în legătură cu prejudiciile corporale cauzate victimelor imediate. În acest fel, prejudiciul prin rigoșul este de fapt tot un prejudiciu direct, reparabil în măsura în care se stabilește că este consecința aceleiași fapte ilicite produse asupra unei alte persoane.

În reglementarea Codului civil de la 1864 nu existau prevederi exprese referitoare la repararea prejudiciului prin rigoșul, iar în cazul particular al faptelor ilicite având drept rezultat vătămarea integrității corporale sau a sănătății victimei imediate, practica judiciară dezvoltată sub imperiului vechiului Cod civil nu a fost unitară în a recunoaște un drept de reparare a prejudiciului moral prin rigoșul cauzat victimelor indirecte.

În schimb, actualul Cod civil, în art. 1.391 alin. (2), reglementează expres posibilitatea instanțelor de judecată de a acorda despăgubiri victimelor prin rigoșul, dar numai în cazul în care s-a produs moartea victimei directe. În opinia instanței de trimitere, din interpretarea art. 1.391 alin. (1) și (2) din Codul civil se desprinde ideea că prejudiciul moral suferit de victimele prin rigoșul poate fi reparat pe cale pecuniară numai dacă este cauzat de decesul victimei imediate, iar prejudiciile afective datorate conștientizării durerilor, degradării stării fizice și de sănătate ori handicapului cauzate victimei imediate nu dau dreptul victimelor prin rigoșul la reparație pecuniară.

Cu privire la cea de-a doua chestiune de drept s-a reținut că art. 1.371 alin. (1) din Codul civil reglementează situația în care victima a contribuit la cauzarea sau la mărirea prejudiciului ori nu l-a evitat, deși putea să o facă. În opinia instanței de trimitere, acest articol nu pretinde victimei să săvârșească ea însăși o

faptă ilicită, cum este în cazul autorului prejudiciului, ci, în ipoteza acoperită de textul legal în discuție, atitudinea victimei din punct de vedere subiectiv este importantă, astfel că, atunci când victima avea posibilitatea să reducă sau să evite prejudiciul ori agravarea acestuia prin mijloace rezonabile și nu a făcut-o, autorul va fi ținut să răspundă numai pentru partea de prejudiciu pe care a pricinuit-o. Astfel, fapta victimei trebuie analizată din punct de vedere subiectiv, și nu obiectiv. Concluzia este aceeași și în cazul victimelor accidentelor de circulație, întrucât art. 28 din Normele privind asigurarea obligatorie de răspundere civilă pentru prejudicii produse prin accidente de vehicule, puse în aplicare prin Ordinul președintelui Comisiei de Supraveghere a Asigurărilor nr. 14/2011, redă practic în termeni similari dispozițiile art. 1.371 alin. (1) din Codul civil.

VI. Jurisprudența instanțelor naționale în materie

Referitor la prima chestiune de drept, privind interpretarea dispozițiilor art. 1.391 alin. (1) din Codul civil, s-au conturat două orientări.

Într-o primă opinie, majoritară, s-a apreciat că, într-o cauză penală având ca obiect o infracțiune de vătămare corporală din culpă, părinții victimei care a suferit o infirmitate gravă nu sunt îndreptățiți să obțină despăgubiri pentru restrângerea posibilităților lor de viață familială și socială, la o asemenea despăgubire fiind îndreptățită exclusiv victima directă a infracțiunii.

Într-o altă opinie, minoritară, s-a apreciat că, într-o cauză penală având ca obiect o infracțiune de vătămare corporală din culpă, prevederile art. 1.391 alin. (1) din Codul civil permit acordarea de despăgubiri părinților victimei care a suferit o infirmitate gravă, în cazul în care a existat o restrângere a posibilităților acestora de viață familială și socială.

Și cu privire la cea de-a doua chestiune de drept, vizând interpretarea dispozițiilor art. 1.371 alin. (1) din Codul civil, s-au conturat tot două orientări.

Într-o opinie majoritară s-a arătat că textul de lege menționat nu condiționează participarea/implicarea victimei la producerea prejudiciului de existența unei fapte ilicite sau licite, singura condiție expres stabilită vizând contribuția cu intenție sau din culpă a victimei la cauzarea sau mărirea prejudiciului ori, după caz, evitarea acestuia, în tot sau în parte.

Într-o altă opinie, minoritară, s-a considerat că art. 1.371 alin. (1) din Codul civil se aplică doar în situația în care culpa victimei la cauzarea, mărirea sau neevitarea prejudiciului este determinată de o acțiune sau omisiune ilicită a victimei, neputându-se reține incidența acestei dispoziții legale în cazul în care acțiunea sau omisiunea victimei ar fi licită.

VII. Raportul asupra chestiunii de drept

Prin raportul întocmit în cauză, în conformitate cu dispozițiile art. 476 alin. (8) din Codul de procedură penală, s-a apreciat că nu sunt îndeplinite condițiile de admisibilitate a mecanismului privind pronunțarea unei hotărâri prealabile, potrivit dispozițiilor art. 475 din Codul de procedură penală, în ceea ce privește legătura dintre dezlegarea chestiunilor de drept și soluționarea pe fond a cauzei.

În subsidiar, pentru ipoteza în care completul desemnat în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile ar ajunge la concluzia întrunirii condițiilor de admisibilitate a sesizării, opinia judecătorilor-raportori a fost că dispozițiile art. 1.391 alin. (1) din Codul civil se interpretează în sensul că, într-o cauză penală având ca obiect o infracțiune de vătămare corporală, doar victima infracțiunii, care a suferit un prejudiciu, este îndreptățită să obțină o despăgubire pentru restrângerea posibilităților de viață familială și socială, iar dispozițiile art. 1.371 alin. (1) din Codul civil se interpretează în sensul că autorul faptei va fi ținut să răspundă numai pentru partea de prejudiciu pe care a pricinuit-o în cazul în care victima prejudiciului a contribuit și ea

cu vinovăție la cauzarea ori la mărirea prejudiciului sau nu le-a evitat, în tot sau în parte, deși putea să o facă.

VIII. Înalta Curte de Casație și Justiție

Examinând sesizarea în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile, raportul întocmit de judecătorii-raportori, punctele de vedere formulate de către părți și chestiunile de drept ce se solicită a fi dezlegate, constată următoarele:

Prin dispozițiile art. 475 din Codul de procedură penală legiuitorul a instituit, în mod expres și limitativ, o serie de condiții de admisibilitate pentru declanșarea procedurii de sesizare în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile, condiții care trebuie să fie întrunite în mod cumulativ.

Procedând, în prealabil, la o analiză asupra admisibilității sesizării, se constată că sunt îndeplinite cerințele legale.

În speță, există o cauză aflată în curs de judecată în ultimă instanță, iar Înalta Curte de Casație și Justiție nu s-a mai pronunțat cu privire la chestiunile de drept ce fac obiectul sesizării. De asemenea, chestiunile de drept invocate nu fac obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare.

Cât privește cerința ca soluționarea fondului cauzei să depindă de lămurirea chestiunii de drept ce face obiectul sesizării, se constată că în sesizarea de față se are în vedere lămurirea unor texte de lege din Codul civil prin care sunt reglementate: un caz particular de prejudiciu nepatrimonial circumscris vătămării integralității corporale sau a sănătății — art. 1.391 alin. (1) — și un aspect vizând complexul causal al faptei altei persoane, a cărui incidență în cauza penală dedusă judecării ar fi de natură să reducă responsabilitatea inculpatului pentru prejudiciul efectiv cauzat de acesta — art. 1.371 alin. (1).

Din examinarea încheierii prin care a fost sesizată Înalta Curte de Casație și Justiție, a hotărârii atacate și a criticilor formulate în apel se constată că interpretarea textelor de lege pe care este chemată să o dea instanța supremă are consecințe juridice asupra modului de rezolvare a fondului cauzei, astfel că și această condiție de admisibilitate este îndeplinită.

Prima chestiune de drept cu care instanța de trimitere a sesizat Înalta Curte de Casație și Justiție pentru pronunțarea unei hotărâri prealabile vizează modalitatea de interpretare a dispozițiilor art. 1.391 alin. (1) din Codul civil.

În acest context trebuie reținut că dispozițiile din actualul Cod civil care reglementează repararea prejudiciului în cadrul răspunderii civile delictuale își au sediul într-o secțiune specială (art. 1.381—1.395, secțiunea a 6-a, capitolul IV, titlul II, cartea a V-a), în cuprinsul acestor norme juridice fiind dezvoltate soluțiile care au fost statuate anterior în jurisprudență și în doctrina de specialitate sub imperiul Codului civil de la 1864.

Prin prejudiciu înțelegem rezultatele dăunătoare, de natură patrimonială sau morală, consecințe ale încălcării sau vătămării drepturilor și intereselor legitime ale unei persoane. Prejudiciul este un element important al răspunderii civile delictuale, este nu numai condiția răspunderii reparatorii, ci și măsura ei, în sensul că ea se angajează doar în limita prejudiciului injust cauzat.

În raport cu normele juridice ce se cer a fi interpretate, cu referire la dispozițiile art. 1.391 alin. (1) din Codul civil, pentru o mai bună înțelegere a specificului reparării prejudiciului în noua reglementare este necesar a se distinge între repararea pagubelor corporale cauzate prin atingerile aduse sănătății și integrității corporale a unei persoane și prejudiciile produse în ipoteza în care s-a cauzat decesul victimei.

În primul caz, analiza reparării prejudiciilor corporale trebuie să aibă în vedere atât repararea componentei economice, prin aplicarea regulilor prevăzute în art. 1.387—1.389 din Codul civil, cât și repararea prin compensații bănești a componentei morale, având ca finalitate compensarea, atenuarea sau măcar alinarea durerilor și suferințelor fizice ce au fost cauzate victimelor în cauză.

În cel de-al doilea caz, în vederea stabilirii despăgubirilor în situația în care consecința faptei ilicite sau a unui alt eveniment pentru care o persoană este chemată să răspundă este decesul victimei, se impune a se deosebi între prejudiciile patrimoniale și nepatrimoniale cauzate victimei imediate, care apoi a decedat, și prejudiciile patrimoniale și nepatrimoniale cauzate prin rigoșul ori reflectare victimei/victimelor indirecte, conform regulilor deduse din aplicarea prevederilor art. 1.390—1.392 din Codul civil.

Astfel, ținând seama de distincțiile reținute anterior, legiuitorul român, prin art. 1.391 alin. (1) din Codul civil, a prevăzut expres că „*În caz de vătămare a integrității corporale sau a sănătății, poate fi acordată și o despăgubire pentru restrângerea posibilităților de viață familială și socială*”, dispoziție care conferă instanțelor de judecată competența de a acorda cu titlu de reparație o compensare bănească suplimentară, în raport cu regula generală, pentru ceea ce poartă denumirea, în literatura de specialitate, de „prejudiciu de agrement” (pentru privarea victimei de plăcerile unei vieți familiale și sociale normale, respectiv pierderea posibilității de a desfășura activități profesionale, sportive, artistice, culturale, de a face călătorii, de a avea relații intime, de a procrea etc.). În cazuri de acest fel, la cererea victimei, este necesar să se acorde acesteia o compensație bănească, pentru a-i oferi posibilitatea înlocuirii plăcerilor de care este privată cu alte substitute, ce necesită, de cele mai multe ori, cheltuieli suplimentare.

Alta este însă situația „prejudiciului prin rigoșul sau reflectare”, acel prejudiciu care este suferit de terțe persoane, victime indirecte (rudele și cei apropiați), cauzat acestora de prejudiciul inițial provocat direct și nemijlocit printr-o faptă ilicită sau alt eveniment victimei imediate. În acest caz, așadar, prejudiciul este cauzat victimei indirecte, respectiv oricărei persoane care este legată printr-o relație de interes patrimonial sau nepatrimonial cu victima imediată și care suferă o pierdere economică sau este lezată în sentimentele ei de afecțiune față de respectiva victimă imediată.

Posibilitatea acordării de despăgubiri victimelor prin rigoșul pentru durerea ce le-a fost provocată exclusiv de moartea victimei este reglementată în art. 1.391 alin. (2) din Codul civil, potrivit căruia „*Instanța judecătorească va putea, de asemenea, să acorde despăgubiri ascendenților, descendenților, fraților, surorilor și soțului, pentru durerea încercată prin moartea victimei, precum și oricărei alte persoane care, la rândul ei, ar putea dovedi existența unui asemenea prejudiciu*”.

Din examinarea acestui text de lege rezultă următoarele: a) prejudiciul afectiv suferit de victimele prin rigoșul poate fi reparat pe cale pecuniară numai dacă este cauzat de decesul victimei imediate; prejudiciile afective datorate conștientizării durerilor, degradării stării fizice și de sănătate ori handicapului cauzate victimei imediate nu dau dreptul victimelor prin rigoșul la reparație pecuniară; b) sunt expres menționate persoanele îndreptățite, desemnate prin relația de rudenie sau de afecțiune pe care o aveau față de victimă: ascendenți, descendenți, frați, surori și soț, dar și alte persoane care, la rândul lor, ar putea dovedi existența unui asemenea prejudiciu, în condițiile legii.

Din modalitatea de redactare a art. 1.391 din Codul civil reiese în mod clar că în cadrul dispozițiilor alin. (1) ce se cer a fi interpretate legiuitorul a avut în vedere persoana efectiv vătămată în urma faptei săvârșite de făptuitor, iar nu și alte persoane, care pot fi despăgubite doar în cazul decesului victimei, conform alin. (2) al aceluiași articol.

Drept consecință, analizând dispozițiile legale evocate — alin. (1) și (2) ale art. 1.391 din Codul civil, se desprinde concluzia că victima prejudiciului este titularul exclusiv al dreptului la despăgubire, respectiv acea persoană care a suferit o traumă corporală produsă prin săvârșirea unei fapte ilicite sau a unui alt eveniment pentru care o persoană este chemată să

răspundă și, numai în situația în care intervine decesul victimei, dreptul la despăgubire aparține, în condițiile stipulate de norma juridică incidentă, persoanelor invocate la art. 1.391 alin. (2) din Codul civil. În situația de față, prevederile art. 1.391 alin. (1) din Codul civil trebuie coroborate și cu dispozițiile art. 1.386 alin. (1) din Codul civil și cu cele ale art. 1.387 alin. (1) din Codul civil, care reglementează formele reparației prejudiciului (în scopul repunerii victimei în situația anterioară comiterii faptei ilicite ori a evenimentului de natură a atrage răspunderea persoanei vinovate) și întinderea despăgubirii, în situația vătămării integrității corporale sau a sănătății unei persoane, norme juridice care fac referire strict la victima care a suferit o vătămare corporală, iar nu la persoana decedată, victimă a faptei ilicite cauzatoare de prejudiciu.

În concluzie, în interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 1.391 alin. (1) din Codul civil, într-o cauză penală având ca obiect o infracțiune de vătămare corporală din culpă, doar victima infracțiunii, care a suferit un prejudiciu, este îndreptățită să obțină o despăgubire pentru restrângerea posibilităților de viață familială și socială. Așadar, titularul exclusiv al dreptului la despăgubire morale poate fi doar persoana vătămată, victimă a infracțiunii.

Cea de-a doua chestiune de drept ce face obiectul sesizării se referă la modalitatea de interpretare a dispozițiilor art. 1.371 alin. (1) din Codul civil, care prevăd că: „*În cazul în care victima a contribuit cu intenție sau din culpă la cauzarea ori la mărirea prejudiciului sau nu le-a evitat, în tot sau în parte, deși putea să o facă, cel chemat să răspundă va fi ținut numai pentru partea de prejudiciu pe care a pricinuit-o.*”

Acest text de lege reglementează situația în care victima a contribuit la cauzarea sau la agravarea prejudiciului ori nu l-a evitat, în tot sau în parte, deși putea să o facă, implicarea victimei impunându-se a fi realizată cu vinovăție, aspect ce rezultă din folosirea expresiei „*cu intenție sau din culpă*”. Consecința aplicării acestei reguli are drept efect diminuarea cuantumului despăgubirilor datorate de făptuitor, acesta fiind responsabil numai pentru partea de prejudiciu pe care a pricinuit-o.

Dispozițiile art. 1.371 alin. (1) din Codul civil nu instituie condiția ca victima să săvârșească ea însăși o faptă ilicită, cum este în cazul făptuitorului, fiind relevantă în ipoteza reglementată de norma juridică în discuție doar examinarea atitudinii victimei, din perspectiva vinovăției acesteia.

În ce privește fapta ilicită, aceasta este o condiție a răspunderii civile reglementate în art. 1.357 alin. (1) din Codul civil, care trebuie analizată numai în persoana celui care cauzează altuia un prejudiciu, căci un comportament devine fapt ilicit doar dacă vatămă un drept subiectiv ori cel puțin un interes legitim și serios al altuia.

Prin urmare, în legătură cu cea de-a doua chestiune de drept care face obiectul sesizării, ceea ce interesează este vinovăția, sub forma intenției sau culpei, așa cum sunt definite prin dispozițiile art. 16 alin. (2) și (3) din Codul civil, și nu caracterul licit sau ilicit al faptei victimei, atât timp cât se reține existența unei fapte culpabile concurente care se înscrie în lanțul causal generator al prejudiciului și care constituie o circumstanță legală de diminuare a obligației de despăgubire aflate în sarcina făptuitorului.

Așa stând lucrurile, actualul Cod civil instituie prin textul de lege examinat regula care trimite la ideea că fapta victimei, care a contribuit la cauzarea prejudiciului și care a concurat cu cea a autorului faptei ilicite, devine o cauză străină ce afectează în mod direct raportul de cauzalitate și, indirect, prin aceasta, celelalte condiții ale răspunderii civile delictuale reținute în sarcina autorului faptei ilicite.

Așadar, dacă există o vinovăție comună a autorului infracțiunii și a victimei, întinderea despăgubirilor la a căror plată

va fi obligat autorul va fi direct proporțională cu ponderea contribuției sale la producerea prejudiciului.

În concluzie, art. 1.371 alin. (1) din Codul civil trebuie avut în vedere prin corelare cu art. 16 din Codul civil, care se referă la „vinovăție” și trebuie interpretat în sensul că autorul faptei va fi

ținut să răspundă numai pentru partea de prejudiciu pe care a pricinuit-o în cazul în care victima prejudiciului a contribuit și ea cu vinovăție la cauzarea ori la mărirea prejudiciului sau nu l-a evitat, în tot sau în parte, deși putea să o facă.

Pentru considerentele expuse, în temeiul dispozițiilor art. 477 din Codul de procedură penală,

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

În numele legii

DECIDE:

Admite sesizarea formulată de Curtea de Apel Târgu Mureș — Secția penală și pentru cauze cu minori și de familie în Dosarul nr. 1.804/308/2014 privind pronunțarea unei hotărâri prealabile și, în consecință, stabilește că:

Dispozițiile art. 1.391 alin. (1) din Codul civil se interpretează în sensul că, într-o cauză penală având ca obiect o infracțiune de vătămare corporală din culpă, doar victima infracțiunii, care a suferit un prejudiciu, este îndreptățită să obțină o despăgubire pentru restrângerea posibilităților de viață familială și socială.

Dispozițiile art. 1.371 alin. (1) din Codul civil se interpretează în sensul că autorul faptei va fi ținut să răspundă numai pentru partea de prejudiciu pe care a pricinuit-o în cazul în care victima prejudiciului a contribuit și ea cu vinovăție la cauzarea ori la mărirea prejudiciului sau nu l-a evitat, în tot sau în parte, deși putea să o facă.

Obligatorie de la data publicării în Monitorul Oficial al României, Partea I, potrivit dispozițiilor art. 477 alin. (3) din Codul de procedură penală.

Pronunțată în ședință publică, astăzi, 16 mai 2016.

VICEPREȘEDINTELE ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE,

IONUȚ MIHAI MATEI

Magistrat-asistent,
Mihaela Lorena Mitroi

EDITOR: GUVERNUL ROMÂNIEI

„Monitorul Oficial” R.A., Str. Parcului nr. 65, sectorul 1, București; C.I.F. RO427282,
IBAN: RO55RNCB0082006711100001 Banca Comercială Română — S.A. — Sucursala „Unirea” București
și IBAN: RO12TREZ7005069XXX000531 Direcția de Trezorerie și Contabilitate Publică a Municipiului București
(alocat numai persoanelor juridice bugetare)

Tel. 021.318.51.29/150, fax 021.318.51.15, e-mail: marketing@ramo.ro, internet: www.monitoruloficial.ro

Adresa pentru publicitate: Centrul pentru relații cu publicul, București, șos. Panduri nr. 1,
bloc P33, parter, sectorul 5, tel. 021.401.00.70, fax 021.401.00.71 și 021.401.00.72

Tiparul: „Monitorul Oficial” R.A.

5 948368 937574